

[S. XVIII];²¹ *esborrifament*. Dins el fr. la formació del mot no ha estat estudiada seriosament, car Bloch i altres diccs. etimològics es limiten a repetir el superficial judici del *DGén.* «manllevat del prov. mod.» i el *FEW* (I, 643) s'absté d'opinar sobre la formació i procedència, i en dóna ben poques dades dialectals; però en oc. no n'hi ha cap dada antiga, ni consta en diccs. dialectals, i el *TdF* en dóna una breu definició sense cap frase, ex. ni cita. És possible que en fr. sigui un mot d'origen dialectal, però dubto molt que contingui un sufix *-iffer* com hom va repetint, i més aviat tinc la impressió que es degué crear per encreuament d'un derivat de *bourre* amb un altre mot.

Observem abans que tot que la primera autoritat són les cartes de Madame de Sévigné (c. 1670-80): l'epistolari d'una gran dama a la seva noble filla no és l'ambient on és d'esperar la primera aparició d'un provençalisme, ni aquell on és més natural una derivació amb un sufix rar i dialectalitzant; i observem encara que la seva frase *sa touffe ébouriffée* parlant de cabells «rebroussés tout autour de la tête» fins podria tenir sentit no pas desaprovador. És ben possible que el mot nasqués com a fruit d'activitats de tocador, on una mà hàbil i enginyosa tractés de donar (qui sap si un poc astutament) la impressió d'un «beau désordre» en un «gentil minois» d'aires un poc 'apassionats'; altrament evolucions de la moda cap a una major rigidesa (temps de perruques, severitats del vell Lluís XIV i aires devots de les seves veteranes i penedides inspiradores) pogueren determinar un revolt pejoratiu en la història del mot, en què quedés fixat el matis d'erïçament.

No em sembla desenraonat de pensar que l'agent de l'encreuament fos un mot com el continuador de *ARTIFICARE*: Vendôme *affier* «soigner, acclimater», Centre *adfier* «élever, munir», bourbonnais *attéfier* «approvisionner», delfinès *attafeié* «attirer», lld. *atüfegà* «façonner», lionès *atofeyi* «gros, gras» (Ant. Thomas, *Mél. d'Ét. Fr.*, 5; *FEW* I, 113-4); que un terme així arribant a certs ambients cortesans s'hi simplifiqués en *atifer* i allí s'encreués amb un *ébourrer* derivat de *bourre* en un sentit com 'borrissol de cabells', no és idea gens forçada; aquest derivat es documenta des del fr. mitjà, ultra la llengua literària, en parlars patuesos (sobretot de cap a la Vendée i Suïssa-Franc-Comtat) en sentits com «ébaucher, dégrossir» (*FEW* I, 643a, § 3) i amb derivats com el berrichon *ébourcher* «ébouriffer, friser» (a Charost): Coudereau, *Mém. Soc. d'Anthrop. de Paris*, 1873, 335ss., s. v.) i La Teste de Buch *esbourrichà* «dédouvet» (Moureaux). Sense descartar que en la memòria dels creadors (si fou per ex. un terme de «haute coiffure») influís *rebiffer* «relever en haut, retrousser» (de *biffer* que al capdavant és 'passar un esborrador', per on retornaríem a la *borra*). També manllevats del francès, amb contaminació semàntica de radicals indígenes, deuen ser canar. *desborrifarse* «refr con excès», judesp. marroquí *desborrifar* «disparatar, injuriar», port. *borrifar* «molhar com borrifos, salpicar com gotas» (cf. MLWagner, *VKR* IV, 241). *Esborrifallar. Esborrim.*

De *borró* II: *Esborronar-se*²² [1803, Belv.; escrs. Renaix.; no *DTorra* ni Lacav.; cf. supra, *borronar*];²³ *esborronador; esborronament*; localment s'ha emprat *aborronar* amb valors molt semblants o idèntics als d'*esborronar*; a Eivissa: «una cosa mai vista per ells, i no us ha de parèixer estrany que, de moment, tant un com l'altre es quedassin *aborronats*», JCastelló (en Villangómez, *Lli. d'Eiv.*, p. 214, un altre p. 217); i en el P. Valencià: «horroritzar» (1839, *Vocab. de Lamarca*; GGirona, *Vocab. del Maestr.*, p. 12), «unes afirmacions, que no responen al seu íntim sentir, i que si foren preses al peu de la lletra, els deixarien *aborronats*», PCardona, «El Camí», 2-ix-1933. *Esborronar* és la forma comuna: «sonaven les campanes --- la batallada de les grans estamordia, i el gemec agut de les esquelles *esborronava* el cor», MAGuiló, a. 1848 (*Ant. Poët.*, 1975), p. 81; «varen obrir el calabòç, i els meus companys van alçar-se *esborronats*, perquè van dir que havien sentit la veu de l'home que als vespres se n'endua els presos», *Coromines (Presons Im.*, 1.ª autògraf, canviat per *esglaiats* en el 2.ª, i en l'ed., p. 60), que familiarment usà una variant fonètica: «cap a Vallvidrera --- a baix, el pantano *esborranava* les aigües terroses, de sentir els sorolls de la nit que s'acostava» (carta a la promesa, 3-vii-1901). Verdader havia usat *+esborronit*: «mes se fa esment de sobte, que per salvar llur vida, / perdrà-la ella, ab la joya que té de més valor, / y corre a llur sepulcre los deixa, *esborronida*, / y'l plor, atura, ferma, que va a esbotzar-li el cor», *Atl.*, 1867, VI, 6d (en la versió de 1877 ho canvia en *corre a tota brida*).

Gorradura [1764] o *borr-*, prob. deriv. de *borra*, per l'aspecte, comparable a un borrissol, que té aquesta granellada de grans menudíssims; la forma amb *b-* (encara que no es registri fins a diccs. de fi del S. XIX)²⁴ és la més estesa, general o poc menys en el Principat, i també usada en zones valencianes, almenys en valencià central (J. G. M., 1935) i segurament d'altres (d'ací, almenys, partí el murc. *borradura*, Ga. Soriano); també a Menorca (*AlcM*), on coexisteix amb la forma *gorradura*, que és la de Mallorca (Figuera, *AlcM, DAG.*), i la usada en gran part, potser la major part, del P. Valencià: ja la registra com a equivalent del cast. *sarpullido* el Dicc. de Carles Ros (1764), i d'ací passa a Sanelo, Lamarca, Belv. (1803), Lab. (1839), que era del Maestrat, i Ga. Girona diu que és la forma d'aquesta comarca i de la Plana; sovint definit com la dels infants petits, però també per la calor («bull de pell que's manifesta en la pell per uns granets bermells molt petits y espessos», Lab.: «eixida de granets rogencs en la pell de la persona, efecte de la suor», Ga. Girona).

L'aparició d'aquesta consonant inicial *g-* es pot explicar simplement per una corrent desviació fonètica; però és probable, sobretot tenint en compte el predomini d'aquesta forma en terra balear i valenciana, que hi contribuís la influència de mots semblants d'altre origen, que és natural que vagin actuant més en terres del Migjorn: l'ar. *ħurr* 'certa malaltia inflammatòria causada per les calors' (d'ar. *ħarr* 'calor'), d'on sortí el